

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu • Ministeriö • 2019:40

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, kevät 2019

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:40

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, kevät 2019

TEM:n hallinnonalan näkemyksiä

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN: 978-952-327-436-5

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö	04.06.2019
Tekijät	Kai Husso & Olli Koski (toim.), kirjoittajina myös Eeva Alho, Seppo Kangaspunta, Timo Lindholm & Kari Virtanen	
Julkaisun nimi	Elinkeinopoliittinen tilannekuva, kevät 2019 TEM:n hallinnonalan näkemyksiä	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:40	
Diaari/hankenumero	Teema	Ministeriö
ISBN PDF	978-952-327-436-5	ISSN PDF 1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-436-5	
Sivumäärä	35	Kieli Suomi
Asiasanat	Elinkeinopoliittika, taloudellinen kehitys, globaalitalous, talousennusteet, innovaatiopoliittika, pääomasijoitusmarkkinat, innovaatiotoiminta, tutkimus- ja kehittämistoiminta	
Tiivistelmä	<p>Elinkeinopoliittinen tilannekuva perustuu työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamaan kyselyyn, joka on kohdistettu kahdeksalle ministeriön ohjaamalle organisaatiolle (Business Finland, Energiavirasto, Finnvera, Geologian tutkimuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, Suomen Teollisuussijoitus Oy ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy). Kysely toteutetaan kaksi kertaa vuodessa.</p> <p>Kyselyllä kartoitetaan ministeriön ohjaamien organisaatioiden näkemyksiä toimintaympäristön dynamiikasta ja sen muutoksista viime puolen vuoden aikana sekä lähitulevaisuudessa. Raportti auttaa tarkentamaan kokonaiskuvaa talouden suunnasta sekä tukee ministeriön politiikkavalmistelua ja omistajaohjausta.</p> <p>Talouden kasvuvauhti on vuonna 2019 yhä kohtuullinen, n. 1,5 %. Ennustelaitosten arvioita tälle vuodelle on kuitenkin korjattu viime syksyltä keskimäärin puoli prosenttiyksikköä alaspäin. Kotimaassa investointihaluttomuus sekä osajapula (työntekijöiden määrä) ja osaamispula (työntekijöiden taidot) ovat keskeisiä kasvun hidasteita. Maailmantalous kasvaa ainakin parin seuraavan vuoden aikana yli kolmen prosentin vuosivauhtia. Monista poliittisista ja taloudellisista riskeistä johtuen mahdollisuus niin talouden kuin ulkomaankaupan odotettua heikommalle kehitykselle on kuitenkin melko suuri.</p> <p>Tilannekuvassa nousevia muita teemoja ovat mm. ilmastonmuutoksen laajeneva huomio ottaminen poliittisissa keskusteluissa ja taloudessa, t&k-toiminnan voimavarojen kehitykseen liittyvät epävarmuudet, geolan kasvunäkymät esimerkiksi akkuteollisuuden kasvuun liittyen sekä kotimaisten markkinoiden toimivuuden parantaminen ja kilpailullisuuden lisääminen. Aikaisen kasvuvaiheen pääomasijoitusmarkkinoista on laadittu erillinen katsaus.</p> <p>Yritysrahoituksen saatavuus on Suomessa yleisesti ottaen varsin hyvällä tasolla. Vaihtoehtojen lisääntymisestä huolimatta pk-sektorin rahoitus on vielä pitkälti pankkien varassa. Erityisesti nopeasti kasvavat ja kansainvälistyvät pk-yritykset voivat vaihtelevista syistä jäädä ilman kaipaamaansa pankkirahoitusta. Tällöin pääomasijoitus tai muu vaihtoehtoinen rahoitusmuoto saattaa olla sopivampi ratkaisu.</p> <p>Suomen pääomasijoitusmarkkina on kehittynyt viime vuosina varsin suotuisasti. Oman pääoman ehtoisten startup-sijoitusten määrä on lähes nelinkertaistunut vuosina 2010–2018. Yritysten kannalta positiivista on ollut useiden kokonaan uusien rahastojen ja pääomasijoittajatiimien synty. Vuonna 2018 pääomasijoittajien sijoitusaktiivisuus oli huipputasolla.</p> <p>Kai Husso puh. 029 506 3683, Olli Koski puh. 029 504 7174 / TEM, Innovaatiot ja yritysrahoitus.</p>	
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö	
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	04.06.2019
Författare	Kai Husso & Olli Koski (red.), andra författare Eeva Alho, Seppo Kangaspunta, Timo Lindholm & Kari Virtanen	
Publikationens titel	Näringspolitisk lägesbild, våren 2019 Synpunkter från ANM:s förvaltningsområde	
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer 2019:40	
Diarie-/ projektnummer		Tema Ministeriet
ISBN PDF	978-952-327-436-5	ISSN PDF 1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-436-5	
Sidantal	35	Språk Finska
Nyckelord	Näringspolitik, ekonomisk utveckling, global ekonomi, ekonomiska prognoser, innovationspolitik, kapitalinvesteringsmarknad, innovationsverksamhet, forsknings- och utvecklingsverksamhet	
Referat	<p>Den näringspolitiska lägesbilden baserar sig på arbets- och näringsministeriets enkät som riktades till åtta organisationer som styrs av ministeriet (Business Finland, Energimyndigheten, Finnvera, Geologiska forskningscentralen, Konkurrens- och konsumentverket, Patent- och registerstyrelsen, Finlands Industriinvestering Ab och Teknologiska forskningscentralen VTT Ab). Enkäten genomförs två gånger per år.</p> <p>Med hjälp av enkäten kartläggs de synpunkter som organisationer som styrs av ministeriet har om dynamiken och förändringarna i verksamhetsmiljön under det senaste halvåret och inom den närmaste framtiden. Rapporten bidrar till att precisera helhetsbilden av den ekonomiska riktningen och är till stöd för den politiska beredningen och ägarstyrningen vid ministeriet.</p> <p>Tillväxttakten i ekonomin 2019 är fortfarande skaplig, ca. 1,5 %. Prognosmakares bedömningar för det här året har dock korrigerats neråt från i fjol höstas med i genomsnitt en halv procentenhet. I Finland utgör viljan att investera samt bristen på kompetent arbetskraft (antalet arbetstagare) och bristen på kompetens (arbets-tagarnas färdigheter) centrala hinder för tillväxten. Världsekonomin växer åtminstone under de närmaste ett par åren med över tre procent per år. På grund av många politiska och ekonomiska risker är dock möjligheten för en svagare utveckling än förväntat förhållandevis stor i fråga om såväl ekonomin som utrikeshandeln.</p> <p>Andra teman som lyfts fram i lägesbilden är bl.a. ett allt större beaktande av klimatförändringen i den politiska debatten och ekonomin, de osäkerhetsfaktorer som gäller en ökning av resurserna inom FoU-verksamheten, tillväxtutsikterna inom geoområdet till exempel i fråga om tillväxten inom ackumulator-industrin samt förbättring av den inhemska marknadens funktion och ökning av konkurrensförmågan. En separat översikt har utarbetats om kapitalinvesteringsmarknaden under en tidig tillväxtfas.</p> <p>Tillgången till företagsfinansiering i Finland ligger allmänt taget på en tämligen bra nivå. Trots att alternativen har ökat är finansieringen för små och medelstora företag i stor utsträckning beroende av bankerna. Särskilt snabbt växande företag som siktar på den internationella marknaden kan av varierande orsaker bli utan den bankfinansiering som de saknar. Då kan kapitalinvestering eller annan alternativ finansieringsform vara en lämpligare lösning.</p> <p>Kapitalinvesteringsmarknaden i Finland har utvecklats tämligen gynnsamt under de senaste åren. Antalet startup-investeringar med krav på eget kapital har nästan fyrdubblats åren 2010–2018. För företagens del har uppkomsten av flera helt nya fonder och kapitalinvesterarteam varit positiv. År 2018 befann sig investeringsaktiviteten bland investeringsplaceringar på toppnivå.</p> <p>Kai Husso tfn 029 506 3683, Olli Koski tfn 029 504 7174 / ANM, Innovationer och företagsfinansiering.</p>	
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment	4 June 2019	
Authors	Kai Husso & Olli Koski (eds.), Authors also Eeva Alho, Seppo Kangaspunta, Timo Lindholm & Kari Virtanen		
Title of publication	Situation awareness in economic and industrial policy, spring 2019: Views in the administrative branch of the Ministry of Economic Affairs and Employment		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2019:40		
Register number		Subject	Ministry
ISBN PDF	978-952-327-436-5	ISSN (PDF)	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-436-5		
Pages	35	Language	Finnish
Keywords	Economic and industrial policy, economic development, global economy, economic forecast, innovation policy, venture capital investment market, innovation, research & development		
<p>Abstract</p> <p>The report is based on a survey, carried out by the Ministry of Economic Affairs and Employment that targets eight organisations operating under the Ministry's guidance (Business Finland, Energy Authority, Finnvera, Geological Survey of Finland, Finnish Competition and Consumer Authority, Finnish Patent and Registration Office, Finnish Industry Investment Ltd and VTT Technical Research Centre of Finland Ltd). The survey is done twice a year. The survey explores the views of these organisations on the dynamics of and changes in the operating environment in the past six months and in the near future. The report helps to specify the overall picture of the direction of the economy, and supports the Ministry's policy preparation and ownership steering.</p> <p>The economic growth rate in 2019 is still moderate, around 1.5 per cent. Prediction-based estimates for the present year have, however, been adjusted on average about half a percentage point lower than last autumn. In Finland, lack of investment willingness, lack of labour force and shortcomings in competence are key obstacles to growth. The world economy will grow more than three per cent a year for the next couple of years. However, due to many political and economic risks, the possibility of a less favourable trend in both the economy and foreign trade is rather high.</p> <p>Other subjects emerging in the situation awareness report include: widening consideration of climate change in political debate and in the economy; uncertainties related to the development of research and development resources; growth prospects in the geoscience sector, for instance related to growth of the battery industry; and promoting the functionality of the domestic market and increasing the level of competition. A separate review of the early-stage venture capital market was prepared.</p> <p>The availability of enterprise financing is generally at a good level in Finland. Despite the increase in alternatives, financing of the SME sector is still largely dependent on banks. Especially fast-growing and internationalising SMEs can, for various reasons, be left without the bank financing they need. In such cases, venture capital investment or some other alternative financing may be a more appropriate solution.</p> <p>The Finnish venture capital investment market has developed quite favourably in recent years. The number of equity investments made in startup enterprises has almost quadrupled in the period from 2010 to 2018. For enterprises, the emergence of several completely new funds and venture capital teams has been positive. The investment activity of equity investors was at a high level in 2018.</p> <p>Kai Husso tel. +358 29 506 3683, Olli Koski tel. +358 29 504 7174 / Innovations and Enterprise Financing, Ministry of Economic Affairs and Employment.</p>			
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Distributed by/ publication sales	Electronic version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Esipuhe	7
Elinkeinopoliittinen tilannekuva, kevät 2019	8
Erityisteema I Katsaus Suomen talousnäkymiin	15
Erityisteema II Katsaus aikaisen kasvuvaiheen pääomasijoitusmarkkinoihin Suomessa	24

ESIPUHE

Työ- ja elinkeinoministeriön innovaatiot ja yritysrahoitus -osastolla toteutettiin maalisi–huhtikuussa 2019 kysely, jolla kartoitettiin kotimaista elinkeinopoliittista tilannetta ja taloudellisen toimintaympäristön dynamiikkaa. Kysely kohdennettiin kahdeksalle ministeriön ohjaamalle, valtakunnallista kasvupolitiikkaa toimeenpanevalle organisaatiolle: Business Finland, Energiavirasto, Finnvera, Geologian tutkimuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, Suomen Teollisuussijoitus Tesi Oy ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy.

Suppealla yhdeksänkohtaisella kyselyllä selvitetään viime puolen vuoden aikana tapahtuneet tärkeimmät muutokset toimintaympäristössä vastaajaorganisaatioiden itsensä ja asiakkaitensa näkökulmista sekä arvioidaan, miten tilanne kehittyy lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä. Myös riskejä kartoitetaan.

Tuloksena on tiivis katsaus, joka osaltaan auttaa tarkentamaan kokonaisnäkemyistä elinkeino- ja innovaatiopoliittisista kehityssuunnista sekä tukee politiikkapäätösten valmistelua ja ministeriön toteuttamaa omistaja- ja tulosohjausta. Kussakin tilannekuvajulkaisussa käsitellään myös vaihtuvia, temaattisia ajankohtaisaiheita. Tällä kertaa luodaan katsaukset Suomen talousnäkyymiin ja aikaisen kasvuvaiheen pääomasijoitusmarkkinoihin.

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, kevät 2019

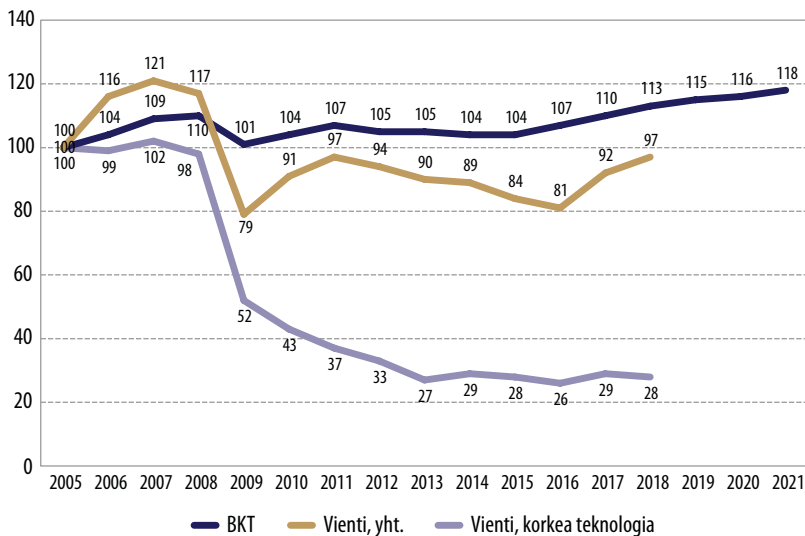
Suomen talouskasvu jatkuu vuonna 2019 kohtuullisena, mutta kasvuvauhti uhkaa hidastua tulevina vuosina (ks. Kuvio 1). Viime syksynä annettuja ennusteita vuoden 2019 osalta on laskettu keväällä lähes puoli prosenttiyksikköä: kasvu asettune lähemmäs 1,5 prosentin tuntumaan. Elinkeinoelämän lähiajan odotukset ovat yhä myönteiset, joskin kysyntä kansainvälisillä markkinoilla maltillistuu.

Vaikka Suomen taloudessa monella toimialalla menee hyvin ja bkt kasvaa, epävarmuudet suhdanteen kantavuudesta vuoden tai kahden päähän ovat lisääntyneet. Maailmantalouden vire on muuttunut kevään 2019 aikana viime vuosia heikommaksi, mutta globaalien talouskasvun odotetaan silti pysyvän tänä ja ensi vuonna yli kolmen prosentin vauhdissa. Näkymiä heikentävät monet poliittiset ja taloudelliset riskit, kuten protektionismi, mahdollinen kauppasodan laajeneminen Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä, talouskasvun hiipuminen Kiinassa ja Saksassa, hallitsematon Brexit, elvyttävän rahapolitiikan synnyttämät kuplat varallisuusarvoihin sekä yleinen geopoliittisen tilanteen kiristyminen (ks. tarkemmin Tilannekuvan erityysteema I). Näiden rinnalla suurten yhdysvaltaisten ja kiinalaisten teknologia- ja alustatalousyritysten vahva ote digitalisoituvista markkinoista haastaa eurooppalaisen kilpailukyvyn.

Riskit heijastuvat suomalaisyrityksissä mm. investointihaluttomuutena, vientinäkömien heikkenemisenä ja liiketoiminnan kehittämispäätösten lykkääntymisenä tuonnemmas. Kotimaassa osajapula (työntekijöiden määrä) ja osaamisvaje (työntekijöiden taidot) vaikeuttavat kehittämistoimintaa monilla toimialoilla ja heikentävät yritysten kasvumahdollisuuksia. Asiaan voidaan puuttua monin tavoin, kuten

koulutuksella, työnteon kannustimilla, liikkuvuutta lisäämällä, työuria pidentämällä ja hankkimalla osaajia ulkomailta. Jos työpanosta ei pystytä merkittävästi kasvattamaan, tuottavuuden parantaminen mm. t&k:n ja innovaatioiden keinoin on entistä tärkeämpää. Seuraavassa esitetään keskeisiä tilannekuvakyselystä nousseita havaintoja.

Kuvio 1. Bkt:n reaalikehitys vuosina 2005–2018 ja VM:n ennuste vuosille 2019–2021 sekä Suomen koko viennin ja korkean teknologian viennin reaaliarvon kehitys vuosina 2005–2018, indeksi 2005 = 100 (v. 2010 hinnoissa).

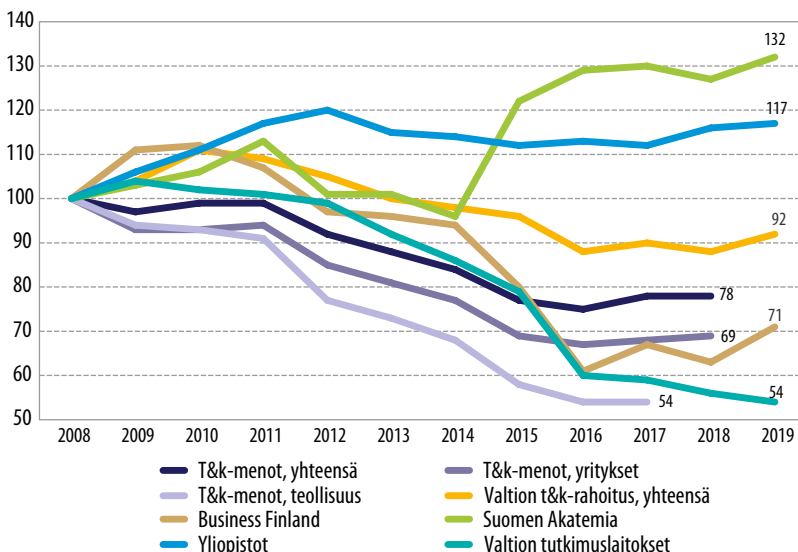
1. Digitalisaatio vaikuttaa läpileikkaavasti koko kansantalouteen ja muuttaa sitä nopeutuvasti sekä merkittävämmiin kuin mikään muu tekijä. Uusia digitaalisia ratkaisuja hyödynnetään laajasti cleantechissä, terveydenhuollossa ja virtuaalisen todellisuuden aloilla. Mobiilit palvelut, pilvipalvelut, esineiden internet, tekoäly ja massadata ovat tällä hetkellä digitalouden tärkeimpiä teknologioita. Teknologioiden kehittäminen on keskeistä pyrittäessä ratkaisemaan esimerkiksi ikäänntyvään väestöön, ilmastonmuutokseen, terveydenhuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä yhteiskunnallisia haasteita.

2. T&k-toimintaan ja koulutukseen osoitettujen voimavarojen laskutrendistä ei ole toivuttu.

Vuonna 2017 t&k-menot kasvoivat Suomessa ensi kertaa kuuteen vuoteen (Kuvio 2). Menot kasvoivat lähes 250 miljoonaa euroa (yht. 6,2 mrd. €, reaalikasvua +2,3 %). Huomionarvoista on, että kasvu kumpusi palvelusektorilta. Teollisuudessa reaalista kasvua ei juuri ilmennyt. Tilastokeskuksen ennakoarvion perusteella vuonna 2018 t&k-menojen kasvu hiipui jo selvästi jääden puoleen edellisestä vuodesta (yht. 6,3 mrd. €, reaalisesti +1,1 %), ja menojen bkt-osuus (ts. t&k-intensiteetti) laskee 2,70 prosentin tasolle.

Vuonna 2019 t&k-menojen kasvu jatkunee, koska t&k-rahoitusta ollaan lisäämässä niin valtion budjetissa (+5,7 %) kuin teollisuusyrityksissä (+3,0 %). T&k-intensiteetti jäänee tästä huolimatta alle 2,75 prosenttiin. T&k-toiminnan ambitiotasossa on yhä parantamisen varaa, sillä Business Finlandin näkemyksen mukaan radikaaleihin innovaatioihin johtavat t&k-avaukset puuttuvat suureksi osaksi edelleen. Yritysten aktivointia ja tukitoimia olisi perusteltua kohdentaa enenevästi merkittävää uudistumista tavoitteleviin hankkeisiin ja vältettävä tilannetta, jossa yritykset lähinnä tähtäävät vähäisiin parannuksiin ja toteuttavat lyhyen aikajänteen suunnitelmia pienissä projekteissa.

Kuvio 2. Suomen t&k-menot yhteensä ja yritysten ja teollisuuden t&k-menot vuosina 2008–2018 sekä valtion t&k-rahoitus vuosina 2008–2019 kohdeorganisaation mukaan (indeksi 2008 = 100, vuoden 2010 hinnoissa).

3. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja laajemmin kestäväen kehityksen

edellytyksiin kiinnitetään yhteiskunnassa ja taloudessa yhä enemmän huomiota. Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n lokakuussa 2018 julkaisema *Global Warming of 1.5 °C* -raportti on vauhdittanut keskustelua ilmastonmuutoksen torjumisesta, sitä palvelevien uusien politiikkatoimien tärkeydestä ja uudenlaisten, ympäristöystävällisten markkinoiden kasvusta. Kestävä kehitys saa yhä kasvavaa huomiota kansainvälisillä markkinoilla ja johtaa mm. vastuullisen sijoittamisen ja vaikuttavuussijoittamisen lisääntymiseen. Vähähiilisyys, materiaalitehokkuuteen ja kiertotalouteen liittyviin teknologisiin ja muihin ratkaisuihin on kasvava tarve globaalisti. Tämä näkyy yhä vahvemmin myös TEM:n ohjaamissa organisaatioissa ja niiden asiakaskunnassa. Tesi käynnisti vuoden 2018 lopulla 75 miljoonan euron suuruisen kiertotalouteen kohdistuvan sijoitusohjelman, jonka yhteydessä pilotoidaan vaikuttavuussijoittamisen malleja.

4. Huippuosaamisen, ekosysteemien ja kansainvälisten verkostojen tärkeys

korostuu. Yritysten kilpailukyvyen kehittäminen ekosysteemien kautta edellyttää kykyä tarjota kansainvälisesti kiinnostavia ja korkeatasoisia kumppanuuksia. T&k-toiminta on kiinteä osa globaalia taloutta ja kilpailua: myös suomalaiset yritykset hakevat kehitystyönsä kumppaneiksi lähtökohtaisesti maailman parhaat osaajat. Tämä näkyy mm. siten, että suomalaisyritykset ovat siirtäneet enenevässä määrin t&k- ja innovaatio toimintaansa ulkomaille. Suurvaltojen, erityisesti Kiinan ja Yhdysvaltojen välinen kärjistynyt teknologiakilpailu on huomioitava aiempaa painavammin innovaatio- ja elinkeinopoliittikan kansainvälisiä verkostoja rakennettaessa.

Globaaleihin haasteisiin vastaaminen lisää tarvetta julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksille sekä uusille, yhteistyötä vahvistaville politiikkatoimille. Innovaatioekosysteemien ja kumppanuuksien merkitys korostuu esimerkiksi Business Finlandin kasvumoottori-instrumentissa, Suomen akkuklusterin rakentamisessa sekä Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti EIT:n Raw Materials -innovaatiokeskittymän kehittämisessä (yksi toimipaikoista Espoon Otaniemessä).

5. Viennin rahoituksen kysyntä pysyi korkeana

vuonna 2018. Vientitakuiden ja -luottojen kysynnän odotetaan jatkuvan saman tasoisena vuonna 2019. Vahvinta sen arvioidaan olevan Yhdysvaltoihin, Latinalaiseen Amerikkaan ja enenevästi myös muihin kehittyviin talouksiin suuntautuvassa liiketoiminnassa. Seuraavien

1–2 vuoden aikana Finnveran rahoituksen kysynnän odotetaan pysyvän viennin rahoituksessa vahvana, mutta ennätysvuosia matalammalla tasolla.

Markkinaehtoisen rahoituksen toimivuus ja EU:n rahoitusinstrumentit vastaavat osaan pk- ja midcap-yritysten rahoitustarpeesta, joten Finnveran pk-rahoituksen kysyntä jäänee aiempaa maltillisemmaksi. Finnvera pitää vuonna 2019 pk- ja midcap-rahoituksen painopisteen kasvavissa, kansainvälistyvissä yrityksissä omistajanvaihdosten ja aloittavien yritysten ohella. Tavoitteena on lisätä vientiä harjoittavien pk-yritysassiakkaiden määrää sekä viennin rahoituksen ja riskeihin varautumisen neuvontapalveluja.

Vientitakuiden ja erityistakausten vastuukanta oli vuoden 2018 lopussa suur-yritysten osalta 23,3 miljardia euroa (+1,1 mrd. € v. 2017 verrattuna). Tästä noin 10 miljardia euroa oli nostettuja takuita ja luottoja, eli vastuukannasta yli puolet oli tarjouksia tai sopimuksia, jotka liittyvät tuleviin toimituksiin. Lähes 90 prosenttia vientirahoituksen vastuukannasta kohdentui alus-, tele- ja metsätoimialoille. Pk- ja midcap-rahoituksen vastuukanta oli vuoden 2018 lopussa 2,3 miljardia euroa (–0,2 mrd. € v. 2017 verrattuna).

6. Pääomasijoitusmarkkinoiden kehitys on jatkunut suotuisissa merkeissä

(ks. asiasta tarkemmin *Tilannekuvan erityisteema II*). Rahastojen varainkeruu-aktiiviteetit pysyvät korkealla tasolla, ja pääomasijoitusalan kansainvälistyminen jatkuu voimakkaana. Tesin venture-sijoituksissa on tällä hetkellä useampia kansainvälisten sijoittajakumppaneiden kanssa työstettäviä merkittäviä ensi- ja jatko-sijoitushankkeita. Aasian ja erityisesti Kiinan merkityksen odotetaan kasvavan niin suomalaisyritysten tuotteiden ja palveluiden markkina-alueena kuin potentiaalisena pääomien lähteenä ja strategisena kumppanina.

7. Kaivosalan aktiiviteetin ja malminetsinnän kasvu näkyvät GTK:n asiakasaktiivisuuden ja ulkopuolisen rahoituksen vahvistumisena vuoden takaiseen verrattuna. Kansainvälisessä projektiviennissä on avautunut uusia mahdollisuuksia erityisesti mineraali- ja kaivosympäristösektorilla, ydinturvallisuuden alalla ja pohjaveden hyödyntämisessä. Sähköautoakkujen kehittäminen ja laajemmin liikenteen sähköistyminen luovat kysyntää kaivosteollisuuden palveluille. Potentiaalisia kasvavia markkinoita ovat geoenergian hyödyntäminen, puhtaammat raaka-aineiden tuotanto- ja jalostusmenetelmät, kiertotalouden kehittäminen raaka-aineketjuissa sekä

energian varastointi. GTK:n toimialan suorat sijoitukset Suomeen ovat kasvussa erityisesti akkuminaalien tuotantoon tähtäävissä hankkeissa, ja yritykset panostavat alan t&k-toimintaan aiempaa enemmän.

8. Markkinoiden toimivuutta parannetaan ja kilpailullisuutta lisätään

mm. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimin. Kotitalouksien velkaantuminen jatkuu, korkoriskit kasvavat ja säästämisaste on negatiivinen. Terveen kilpailun edistäminen edellyttää pelisääntöjen ja valvonnan kehittämistä alati digitalisoituvassa markkinaympäristössä. Haasteita on mm. kartellien, toimialajärjestöjen hintasuositusten, määrähinnoittelun sekä julkisten hankintojen osalta. Taksimarkkinoiden toimivuudessa on ilmennyt puutteita liikennepalvelulain voimaantumisen jälkeen. Lakimuutoksilla (mm. apteekit, terveydenhuolto, rahapelit, pikavipit) on merkittäviä vaikutuksia markkinoiden toimintaan ja kuluttajien asemaan.

9. PRH:n vastaanottamien hakemusten ja ilmoitusten määrät ovat edelleen korkealla tasolla.

Suurin kysyntä kohdistuu kaupparekisteriin. Vuoden 2019 kolmen ensikuukauden aikana uusien yritysten perustamisilmoitusten kasvu oli hitaampaa kuin viime vuonna. Kansallisten patenttihakemusten määrä laski noin 10 prosenttia, mutta tavaramerkkihakemusten määrä kasvoi saman verran.

10. TEM:n hallinnonalan organisaatioiden palvelujen kysyntäpaine on hie-
man laskenut viime syksystä, joskin kokonaisuudessaan kysyntä kasvaa yhä maltillisesti (ks. Taulukko 1). Palvelujen tämänhetkisessä kysynnässä on syksyyn 2018 verrattuna laskua $-0,4$ yksikköä. Tämä vastaa hyvin sitä, miten ko. organisaatiot ennakoivat kysynnän kehittyvän puoli vuotta sitten. Palvelujen kysynnän kehitys seuraavan puolen vuoden aikana odotetaan pysyvän käytännössä lähes samalla tasolla ($-0,1$ yksikköä).

Viennin kasvu sekä t&k- ja innovaatiotoiminnan piristyminen lisäävät Business Finlandin rahoituksen ja palveluiden kysyntää lähitulevaisuudessa. Asiakkaat odottavat erityisesti ulkomaan verkoston vahvistamista, ts. enemmän palveluja kohdemarkkinoilla.

Julkisten palveluiden ja toimintaprosessien sähköistäminen jatkuu. Asiakstarpeet kohdistuvat palveluiden sähköistämiseen, laatuun ja helppokäyttöisyyteen. Kokonaan sähköisille, 24/7-toimiville hakemus- ja ilmoitusmenettelyille on kasvava

kysyntä. Julkista dataa ja rekisteritietoa pyritään tuomaan saataville sähköisessä muodossa yhä enemmän.

Tietojärjestelmäriskit liittyvät mm. kriittisten järjestelmien ja yhteyksien toimivuuteen, asiakasjärjestelmien haavoittuvuuteen, yritysvakoiluun ja kyberturvallisuuden puutteisiin. TEM:n hallinnonalan organisaatioissa on myös kiinnitettävä enenevästi huomiota omien voimavarojen riittävyyteen ja laatuun, kuten osaamisen uudistamiseen, näkemykselliseen ja vuorovaikutteiseen johtamiseen sekä kykyyn huolehtia avainhenkilöistä ja -asiakkuuksista.

Taulukko 1. Palvelujen kysyntä TEM:n hallinnonalan organisaatioissa.

Palvelujen kysyntä tällä hetkellä

- 1 = paljon heikompi kuin keskimäärin
- 2 = hieman heikompi kuin keskimäärin
- 3 = keskimääräinen
- 4 = hieman suurempi kuin keskimäärin
- 5 = paljon suurempi kuin keskimäärin

	Kevät 2019	Syysy 2018	Kevät 2018
Business Finland	4	4	4
Tesi	3	5	4
Finnvera	3	3	4
VTT	4	4	4
GTK	4	4	3
Energiavirasto	4	4	4
KKV	4	4	4
PRH	3	4	4
Keskiarvo	3,6	4,0	3,9

Miten palvelujen kysynnän ennakoidaan kehittyvän seuraavien 6 kuukauden aikana?

- 1 = vähenevän merkittävästi
- 2 = vähenevän jonkin verran,
- 3 = pysyvän likimain muuttumattomana
- 4 = kasvavan hieman
- 5 = kasvavan merkittävästi

	Kevät 2019	Syysy 2018	Kevät 2018
Business Finland	4	4	4
Tesi	3	3	4
Finnvera	3	3	3
VTT	3	4	3
GTK	4	4	4
Energiavirasto	4	4	4
KKV	4	4	4
PRH	3	3	4
Keskiarvo	3,5	3,6	3,8

Erityisteema I

KAI HUSSO JA TIMO LINDHOLM

Katsaus Suomen talousnäkymiin

Elinkeinoelämän lähiajan odotukset yhä myönteiset, joskin kysyntä hiipuu. Vuonna 2019 talouskasvu kohtuullista, mutta globaalit taloudelliset ja poliittiset riskit sumentavat näkymää kauemmas. Investointihaluttomuus ja työmarkkinoiden kapasiteettirajat keskeisiä kasvun hidasteita.

EK:n toukokuuisen Suhdannebarometrin ja Teknologiateollisuuden Talousnäkyvät -raportin mukaan suhdanneodotukset ovat vuoden 2019 osalta laimentuneet, mutta talouden kasvun nähdään pysyvän verrattain suotuisana. EK pitää tämänhetkistä suhdannetilannetta keskimääräistä parempana, ja kuluvan vuoden alussa se oli kaikilla päätoimialoilla hyvä. ETLA:n mukaan tavaravienti on tänä vuonna piristynyt aiemmasta. Etenkin sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannon ja viennin määrät kasvoivat alkuvuonna voimakkaasti. Myös koneiden ja laitteiden vienti oli reippaassa, yli 10 prosentin kasvussa vuoden takaiseen verrattuna.

Suomen Yrittäjien, Finnveran ja TEM:n helmikuussa 2019 julkaiseman pk-yritysbarometrin mukaan pk-yritysten suhdanneodotukset ovat heikentyneet syksyyn 2018 verrattuna. Muutosta selittää talouskasvun hidastuminen keskeisillä markkina-alueillamme. Pk-yrityksistä 29 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana (viime syksynä 37 %) ja 15 prosenttia näkee niiden heikkenevän (10 %).

TEM:n huhtikuinen Alueelliset kehitysnäkymät -raportti kertoo alueiden talous- ja työllisyyssodotusten olevan edelleen positiiviset talouden kasvuvauhdin hidastumisesta huolimatta. Työttömyyden ennakoidaan alenevan, mutta osaavan työvoiman saatavuus pysyy haasteena. Metsätalouden myönteinen vire jatkuu. Muita alueellisesti tärkeitä kasvualoja ovat meriteollisuus, ICT-ala, kaivosteollisuus ja matkailu. Rakentaminen pysyy varsinkin kasvukeskuksissa tärkeänä toimialana.

Laajasti katsottuna taloustilanne on yhä positiivinen ja bkt kasvaa, mutta epävarmuudet suhdanteen kantavuudesta vuoden tai kahden päähän ovat lisääntyneet. Uusimmat bkt:n kasvuennusteet ja keskeiset talouden avainluvut on esitetty taulukoissa 1 ja 2.

Taulukko 1. Bkt-ennusteet vuosille 2019–2021. Vuonna 2016 BKT-volyymi kasvoi +1,4 %, vuonna 2017 +2,7 % ja vuonna 2018 +2,3 %. Taulukossa mainittujen organisaatioiden ennusteiden keskiarvo vuodelle 2018 oli viime syksynä 2,8 % eli 0,5 %-yksikköä toteutunutta korkeampi (lähteet: Tilastokeskus ja ennustelaitokset).

	2019	2020	2021
Aktia (3/19)	+1,7 %	+1,3 %	–
Danske Bank (3/19)	+1,7 %	+1,2 %	–
ETK (5/19)	+1,8 %	+1,5 %	+1,3 %
ETLA (3/19)	+1,4 %	+1,2 %	+1,2 %
Handelsbanken (4/19)	+1,5 %	+1,0 %	+0,8 %
Nordea (5/19)	+1,5 %	+1,0 %	–
OP (5/19)	+1,6 %	+0,8 %	–
PT (4/19)	+1,4 %	+1,5 %	–
PTT (3/19)	+1,5 %	+1,8 %	–
S-Pankki (3/19)	+1,6 %	+1,4 %	–
Suomen Pankki (12/18)	+1,9 %	+1,7 %	+1,4 %
Säästöpankki (3/19)	+1,4 %	+1,2 %	–
VM (4/19)	+1,7 %	+1,4 %	+1,4 %
EC (5/19)	+1,6 %	+1,2 %	–
OECD (5/19)	+1,5 %	+1,4 %	–
keskiarvo	+1,6 %	+1,3 %	+1,2 %

Taulukossa 1 esitetyt 15 eri ennustajan arviot talouskehityksestä vuosille 2019–2021 ovat yhdensuuntaisia. Vuoden 2019 keskiarvo on 1,6 prosenttia (–0,4 %-yksikköä matalampi kuin syksyllä 2018 ennustettu) ja vuonna 2020 se laskee 1,3 prosenttiin (–0,3 %-yks.). Vuoden 2021 osalta bkt-ennusteita on vielä niukalti, mutta ne asettuvat edelleen laskevan trendin mukaisesti noin 1,2 prosenttiin.

Taulukossa 2 on puolestaan esitetty valtiovarainministeriön näkemys talouskehityksen keskeisistä tunnusluvusta ulottuen vuoteen 2021. Työttömyysaste laskee vuosina 2016–2021 lähes yhdeksästä lähemmäs kuuteen prosenttiin, ja työllisyysaste saattaa vuonna 2021 ylittää yli 73,5 prosenttiin. Pitkien korkojen odotetaan nousevan tämän vuotisesta 0,8 prosentista kahteen prosenttiin vuoteen 2021 mennessä. Korkojen nousu on viime vuosina tosin lykkäytynyt talouskehityksestä johtuen toistuvasti tuonnettu.

Taulukko 2. Talouden kehityksen avainluvut vuosille 2016–2021

(lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, huhtikuu 2019).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bkt:n arvo, mrd. €	216	224	234	242	250	258
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	7,4	6,3	6,1	6,0
Työllisyysaste, %	68,7	69,6	71,7	72,7	73,2	73,6
Pitkä korko, 10 v, %	0,4	0,5	0,7	0,8	1,4	2,0

Suomen talouden keskipitkän ajan eli vuoteen 2023 ulottuva ennuste, joka perustuu potentiaaliseen tuotannon tasoon, on melko vaisu. Vuotuinen bkt-kasvu on VM:n mukaan painumassa yhden prosentin alapuolelle. Tarve tuottavuuden nostoon on siten erittäin suuri.

Heikennykset ennusteissa perustuvat tyypillisesti siihen, että tuorein talousdata näyttää aiempaa vaisummalta, ja ennustelaitokset reagoivat siihen. Ennusteiden laatimisessa on myös aina aikaviivettä, joten talouden todellinen muutos on usein pidemmällä kuin mitä viimeisimmät ennusteet kertovat.

Teollisuustuotannon määrää ja sitä kautta talouskasvua ennakoit kohtuullisen hyvin teollisuuden uusien tilauksien määrä. Maaliskuussa Suomen teollisuuden

uudet tilaukset kasvoivat 2,6 % vuoden takaisesta tilanteesta. Tammi-maaliskuussa vastaava kasvu oli 2,5 %. Nämä luvut on laskettu alkuperäisestä aikasarjasta, jossa kuukausittainen vaihtelu on tyypillisesti varsin suurta.

Kuvio 1. Suomen teollisuuden uudet tilaukset.

Huolta herättää uusien tilausten trendisarja, joka on laskenut nyt jo 6 kuukauden ajan. Kesällä 2016 alkanut nousu näyttää taittuneen, mitä viestittää myös teollisuuden heikentynyt tilanne EU-alueella (Kuvio 1).

Suomen tavaraviennin arvo oli maaliskuussa 2019 Tullin mukaan yli 5,4 miljardia euroa eli lähes samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Vuoden ensineljänneksen viennin arvo nousi kuusi prosenttia, mutta tuonti laski samanaikaisesti kaksi prosenttia. Tammi-maaliskuussa kauppataaseeseen kertyi ylijäämää 315 miljoonaa euroa, kun taas viime vuonna vastaavana aikana tase oli 900 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Taulukossa 3 on talouden sektoreiden ja toimialojen arvonlisäystä verrattuna tilanteeseen vuotta aiemmin ja edelliseen vuosineljännekseen. Taulukkoon on listattu eniten kasvaneet ja hiipuneet sektorit ja toimialat vuoden 2018 neljännellä kvartaalilla. Sektoreista nopeinta kasvu oli viime vuoden vastaavaan kvartaaliin verrattuna alkutuotannossa (+4,7 %), kun taas aiemmin ripeässä nousussa ollut teollisuus on hiipunut (+1,1 %). Toimialoista kasvu oli nopeinta metsätaloudessa, informaatio- ja

viestintäalalla sekä sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa, kaikissa noin viisi prosenttia tai enemmän.

Investoinnit ovat suotuisan talouskasvun ja työllisyyskehityksen keskeinen edellytys. Siksi investointihaluttomuus on yksi vakavista Suomen kestävän kasvun uhista. EK:n Investointitiedustelun (tammikuu 2019) mukaan vuonna 2018 teollisuuden investointien arvo laski noin 12 prosentilla 3,7 miljardiin euroon, josta sen odotetaan nousevan vuonna 2019 lähes kuudella prosentilla noin 3,9 miljardiin euroon. ETLA:n maaliskuisen Suhdanne-ennusteen mukaan teollisuuden investointeja kirittävät tänä vuonna mm. t&k-menojen kasvu, metalli- ja energiateollisuuden laajennushankkeet, tuotantokapasiteetin kasvattaminen meriteollisuudessa sekä väylärakentamisen vilkastuminen.

Taulukko 3. Arvonlisäyksellä mitattuna eniten kasvaneet ja supistuneet sektorit ja toimialat vuoden 2018 neljännellä kvartaalilla edellisen vuoden vastaavaan (2017Q4) sekä edelliseen kvartaaliin (2018Q3) verrattuna (lähde: Tilastokeskus, toimialojen arvonlisäykset neljänneksittäin, toukokuu 2019).

	Kasvu-%	Edelliseen kvartaaliin verrattuna	volyymi, mrd. €
Arvonlisäys, yhteensä	+1,9 %	+0,5 %	51,1
Teollisuus, yhteensä	+1,1 %	-0,7 %	10,9
Alkutuotanto	+4,7 %	+1,4 %	1,5
Palvelut, yhteensä	+1,7 %	+0,4 %	34,9
<i>Nopea kasvu:</i>			
Metsätalous	+6,2 %	+0,3 %	1,1
Informaatio ja viestintä	+5,9 %	+1,4 %	3,0
Sähkö ja elektroniikka	+4,9 %	-4,1 %	1,7
Metalliteollisuus	+3,8 %	+1,8 %	3,2
Rakentaminen	+3,3 %	+1,0 %	3,8
Julkinen hallinto	+3,2 %	+0,6 %	10,3
Kemianteollisuus	+2,5 %	+1,5 %	1,6
<i>Vaimea/negatiivinen kasvu:</i>			
Energiahuolto	+0,6 %	-0,8 %	1,7
Maatalous ja metsästys	+0,3 %	+2,8 %	0,3
Kauppa	+0,2 %	-0,1 %	4,6
Metsäteollisuus	-5,6 %	-0,9 %	1,3
Rahoitus ja vakuutus	-10,4 %	-6,3 %	1,3

Teollisuuden investointiaste (ts. kiinteiden investointien suhde jalostusarvoon) oli vuonna 2018 EK:n mukaan alle 11 prosenttia, ja sen odotetaan pysyvän tänä vuonna samalla tasolla. Luku asettuu Länsi-Euroopan keskiarvon alapuolelle. Jos mukaan lasketaan myös t&k-investoinnit, on investointiaste noin 17 prosenttia. Suurin osa (42 %) kuluvalle vuodelle suunnitelluista tehdasteollisuuden investoinneista on korvausinvestointeja. Alle 1/3 investoinneista on kapasiteettia kasvattavia laajennusinvestointeja.

EK:n investointitiedustelun ja Tilastokeskuksen mukaan teollisuusyritysten t&k-investoinnit kääntyivät vuonna 2018 nimellisesti lievään kasvuun (tosin –1,3 % reaalisesti). Kuluvana vuonna lupaava kehitys jatkuu teollisuuden t&k-menojen kasvaessa kolmella prosentilla.

ETLA:n mukaan vuonna 2020 investointien odotetaan jatkavan hitaan kasvun uralla. Suuria investointihankkeita käynnistyy, mutta kasvua leikkaa rakentamisen supistuminen. Rakennusinvestointien arvioidaan ensi vuonna kasvavan vaatimattomat 0,5 prosenttia.

Ulkomaisten yritysten investoinnit Suomeen kasvoivat vuonna 2018 edellisvuoteen verrattuna 44 prosenttia: 45 ulkomaista asiakasyritystä investoi Suomeen yli 475 miljoonaa euroa. Suomeen syntyi kaikkiaan 1 180 suoraa työpaikkaa, joista osa tuli yritysostojen kautta. Vuonna 2018 Suomeen tuli noin 270 uutta ulkomaalaisyritystä, ja noin 200 Suomessa jo olevaa yritystä teki jatkoinvestoinnin. Eniten uusia yrityksiä saapui Ruotsista (77), Iso-Britanniasta (69) ja Norjasta (21). Suurimmat toimialat olivat terveys- ja hyvinvointisektori sekä ICT. Suomi on houkutelut vuosina 2008–2015 kaikista Pohjoismaista eniten suoria uusperustantaisia ulkomaisia *greenfield*-sijoituksia. Greenfield-investoinnit lisäävät tuotantokapasiteettia Suomessa ja siten tukevat työpaikkojen ja talouden kasvua. (ks. Business Finland 14.2.2019; <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2019/kansainvalisten-yritysten-investoinnit-suomeen-kasvaneet-reilusti/>).

Suomen talouden neljä keskeistä haastetta – ikääntyvä väestö, vaatimaton tuotavuuden kasvu, työvoiman riittävyys ja t&k-toiminnan volyymin heikko kehitys kilpailijamaihimme verrattuna – odottavat yhä ratkaisuja. Näihin liittyvät päätökset vaikuttavat ratkaisevasti pitkän aikavälin kestävän kasvun edellytyksiin. Ilmastonmuutos puolestaan haastaa kansainväliset sopimuskäytännöt sekä vakaan yhteiskuntakehityksen ja kasvun edellytykset globaalitasolla.

Talouskehitys maailmalla

Taulukossa 4 on esitetty Euroopan komission ja OECD:n ennusteita globaalien johtavien maiden ja talousalueiden sekä Suomen lähialueiden talouskehityksestä. Ennusteiden mukaan koko maailman bkt jatkaa vakaasti 3,2–3,4 prosentin kasvua seuraavan kahden vuoden aikana, jonka jälkeen vauhti hidastunee. Maailmantalouden kasvu kumpuaa nousevista talouksista. OECD- ja Euro-alueen kasvu-odotuksissa on noin 0,5 %-yksikön ero edellä mainitun hyväksi. Euroalueen bkt:n kasvoi 1,8 % viime vuonna, ja se pysynee 1,2–1,4 % välillä vuosina 2019–2020.

Talouksnäkömät ovat yhä suhteellisen suotuisia, mutta heikkeneviä. Ennusteita on korjattu pääsääntöisesti muutama prosentinkymmenys alaspäin vuoden 2018 syksyn jälkeen, pl. Yhdysvallat ja Venäjä, joissa on odotettavissa aiemmin ennustettua vahvempaa kasvua.

Suomen lähimaista Ruotsissa kasvu taittuu vuosina 2019–2020 noin 1,6 prosenttiin. Saksassa kasvu hyytyy voimakkaammin, mikä ei tiedä hyvää Suomen viennille. Venäjällä talous on odotettua vahvemmalla kasvu-uralla: kestävämpi kasvu kuitenkin kärsii kasvualojen rajallisuudesta ja luonnonvarariippuvuudesta.

Taulukko 4. Kansainvälisiä bkt-ennusteita vuosille 2019–2020 ja toteuma vuonna 2018

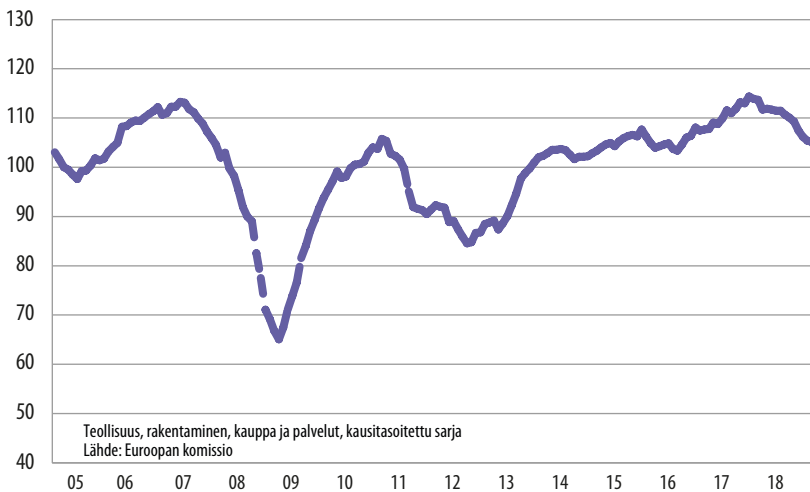
(lähteet: Euroopan komissio, toukokuu 2019; OECD, toukokuu 2019).

	2018 (tot.)	2019	2020
Maailma	+3,5 %	+3,2 %	+3,4 %
OECD	+2,3 %	+1,8 %	+1,8 %
Euroalue	+1,8 %	+1,2 %	+1,4 %
Ruotsi	+2,4 %	+1,6 %	+1,6 %
Saksa	+1,5 %	+0,7 %	+1,2 %
Venäjä	+2,3 %	+1,4 %	+2,1 %
Yhdysvallat	+2,9 %	+2,8 %	+2,3 %
Japani	+0,8 %	+0,7 %	+0,6 %
Kiina	+6,6 %	+6,2 %	+6,0 %

Yhdysvaltojen talouskasvu säilyi suhteellisen vahvana, joskin kasvulukemat laskevat viime vuoden noin kolmesta prosentista lähemmäs kahteen prosenttiin. Kiinan talouden arvioidaan kasvavan noin kuuden prosentin vuosivauhtia vuoteen 2020 asti. Kiinan bkt on kuitenkin laskenut jo pitkään, ja kuusi prosenttia on 2000-luvun matalimpia kasvuasteita. Japanissa talouden pulmat eivät ole poistuneet, joskin vuoden 2019 ensikuukausien positiiviset bkt-luvut yllättivät odotukset. Japanin bkt:n kasvu on pysynyt pääsääntöisesti alle kahden prosentin tasolla 1990-luvun alusta alkaen, ja monena vuonna kasvu on ollut negatiivista.

Gloaalitalouden keskipitkän aikavälin kasvu on epävakaa pohjalla. Varsinkin Euroopassa näkymä on heikentynyt nopeasti. Suurista EU-maista teollisuuden tilanne on heikentynyt eniten Iso-Britanniassa ja Saksassa. Muutokset luottamusindikaattorissa huhtikuuhun mennessä (ks. Kuvio 2) ovat melko suuria niin vuoden takaiseen tilanteeseen kuin viime vuoden loppuun verrattuna. Kaikkien päätoimialojen ja yksityisten kulutusmenojen lähiajan kehitystä ennakoiva talouden ns. sentimentti-indikaattori on EU-alueella laskenut viime syksystä lähtien. Keskeinen lyhyen ajan riski Euroopassa on sopimukseton Brexit.

Kuvio 2. Talouden sentimentti EU-alueella.

Vaimeamman kasvun rinnalla talousnäkymiä on varjostanut jo suhteellisen pitkään kauppapoliittisten konfliktien laajenemisen uhka ja kasvavat geopoliittiset epävarmuudet. Vaikeasti ennakoitavissa olevia, hyvinkin äkkinäisesti suhdanteisiin vaikuttavia muuttujia ovat muun muassa Yhdysvaltain asettamat tuontitullit, Kiinan velkaantuminen, Italian poliittinen kriisi ja pankkisektorin riskit Euroopassa. Kaikissa näissä asuu Suomen ja laajemmin EU-alueen talouden kannalta vakavia häiriötekijöitä, joiden luotettava ennustaminen on mahdotonta.

Erityisteema II

EEVA ALHO JA KARI VIRTANEN

Katsaus aikaisen kasvuvaiheen pääomasijoitusmarkkinoihin Suomessa¹

Yritysrahoituksen saatavuus on Suomessa yleisesti ottaen varsin hyvällä tasolla. Tilannetta on parantanut rahoitusvaihtoehtojen monipuolistuminen erityisesti pk-rahoituksessa. Rahoitus kuitenkin nojaa vielä pitkälti pankkien rahoitukseen, mutta kaiken kaikkiaan lainamarkkina toimii hyvin. Yhä useampi pankki välittää nykyisin myös EU:n riskinjakovälineiden avulla lainoja pk-yrityksille².

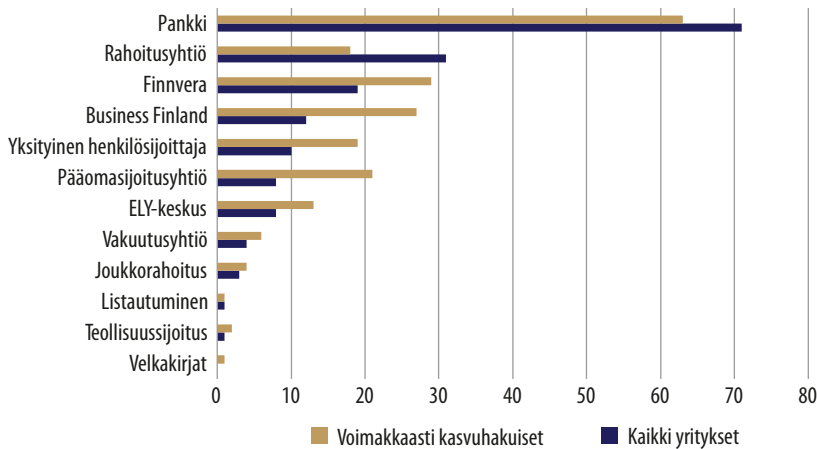
Pankkitoiminnan tiukentunut sääntely on kuitenkin vaikeuttanut tiettyjen pk-yritysten rahoitusta. Varsinkin nopeasti kasvavat ja kansainvälistyvät pk-yritykset voivat eri syistä jäädä ilman kaipaamaansa pankkirahoitusta. Joissakin tapauksissa pankkirahoituksen saatavuutta vaikeuttaa oman pääoman puute. Tällöin pääomasijoitus tai muu vaihtoehtoinen rahoitusmuoto (esim. joukkorahoitus) saattaa olla sopivampi ratkaisu.

¹ Katsauksessa on hyödynnetty Pääomasijoittajat ry:n tilastoaineistoa sekä mm. Yrityskatsauksen 2/2018 artikkeleita (mm. *”Mitä pääomasijoittaminen merkitsee Suomelle?”* – Pääomasijoittajat ry sekä *”Valtio venture capital -sijoittajana”* – Tesin ja BFVC:n yhteisartikkeli).

² Toistaiseksi kuusi suomalaista pankkia ja yksi vakuutusyhtiö myöntävät Euroopan Strategisten Investointien rahaston (ESIR) ja rakennerahastojen mahdollistamien takausten avulla lainoja pk-sektorille. Vuosina 2017–19 käyttöön otetut lainaohjelmat mahdollistavat noin 2 mrd. euron lainat pk-yrityksille.

Pääomasijoitukset ovat käytännössä vain harvojen yritysten rahoitusmuoto. Pääomasijoittajien merkitys korostuu ennen kaikkea innovatiivisten, kasvuhakuisten ja kasvunpotentialia omaavien yritysten tapauksessa (ks. Kuvio 1).

Kuvio 1. Ulkoisen rahoituksen aiottu lähteet % (kaikki N=911, kasvuhakuiset N=193).

Katsauksessa pureudutaan suomalaisiin pääomasijoitusmarkkinoihin, erityisesti aikaiseen kasvuvaiheeseen (*venture capital, vc*). Kyseisillä markkinoilla myös julkisella rahoituksella on ollut merkittävä rooli. Suomen Teollisuussijoitus (Tesi) Oy ja Business Finland Venture Capital (BFVC) ovat venture-vaiheen rahoituksessa keskeisiä toimijoita.

Pääomasijoitusmarkkinan kehitys

Kehityskulku ja vaikuttavuus

Suomen pääomasijoitusmarkkina on kehittynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana varsin suotuisasti. Yritysten kannalta positiivista on ollut useiden kokonaan uusien rahastojen ja pääomasijoittajatiimien synty. Jokainen uusi tiimi tuo pääoman lisäksi omanlaisensa osaamisen startup- ja kasvuyritysten saataville. Kansainvälisten sijoittajien aktiivisuuden lisäksi suuri muutos Suomen markkinoilla on kasvuvaiheen

sijoitustoiminnan aktivoituminen. Venture-markkinoilla Suomi on puolestaan talouden kokoon suhteutettuna Euroopan kärkikastia.

Suomalaisten pääomasijoittajien hallinnoimat pääomat ovat kasvaneet 1990-luvun alun noin sadasta miljoonasta yli 6,4 miljardiin euroon. Vuosina 2014–2018 pääomasijoittajat keräsivät yhteensä 2,9 miljardia euroa uusia varoja. Erityisesti vuonna 2017 rahastojen varainkeruu oli ennätysellisellä tasolla sitten finanssikriisin.

Suomalaiset pääomasijoittajat sijoittavat vuosittain yhteensä noin puoli miljardia euroa yli 200 yritykseen. Summasta noin 100 miljoonaa sijoitetaan nuoriin innovatiivisiin startupeihin. Pääomasijoittajien sijoitussalkuissa on tällä hetkellä kaiken kaikkiaan noin 600 kotimaista listaamatonta yritystä. Kohdeyritysten liikevaihto yltää 21 miljardiin euroon, mikä vastaa noin kuutta prosenttia suomalaisten yritysten liikevaihdosta. Kohdeyrityksissä työskentelee kaikkiaan noin 81 000 työntekijää, eli noin kuusi prosenttia koko yksityisen sektorin henkilöstömäärästä.

Pääomasijoittajat ry:n mukaan vuonna 2018 pääomasijoittajien sijoitusaktiivisuus oli huipputasolla. Esimerkiksi myöhemmän kasvuvaiheen yritysten saamat pääomasijoitukset (kasvu ja buyout) nousivat 1,3 miljardiin euroon. Suomalaiset startup-yritykset keräsivät samaan aikaan 204 miljoonaa euroa, mikä oli ennätys kymmenen vuoden ajanjaksolla tarkasteltuna. Oman pääoman ehtoisten startup-sijoitusten määrä on lähes nelinkertaistunut vuosina 2010–2018.

Vuoden 2019 alussa julkaistun vaikuttavuustutkimuksen³ mukaan pääomasijoittajien kohdeyritykset kasvoivat sijoitusvuodesta seuraavan kolmen vuoden aikana kuusi kertaa muita saman toimialan ja kokoluokan yrityksiä nopeammin liikevaihdolla mitattuna ja 15 kertaa nopeammin henkilöstömäärällä mitattuna. Pääomasijoittajien omistamien kasvuyritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 22,8 prosenttia, kun verrokkiyhtiöiden kasvu oli 3,9 prosenttia. Henkilöstömäärän muutos (ml. sijoituskohteet Suomen ulkopuolella) ylsi 14,2 prosenttiin, kun muissa verrokkiyhtiöissä kasvu oli 1,1 %. Vuonna 2017 pääomasijoittajien omistamien kotimaisten kohdeyhtiöiden yhteenlaskettu vienti nousi lisäksi runsaat 40 prosenttia.

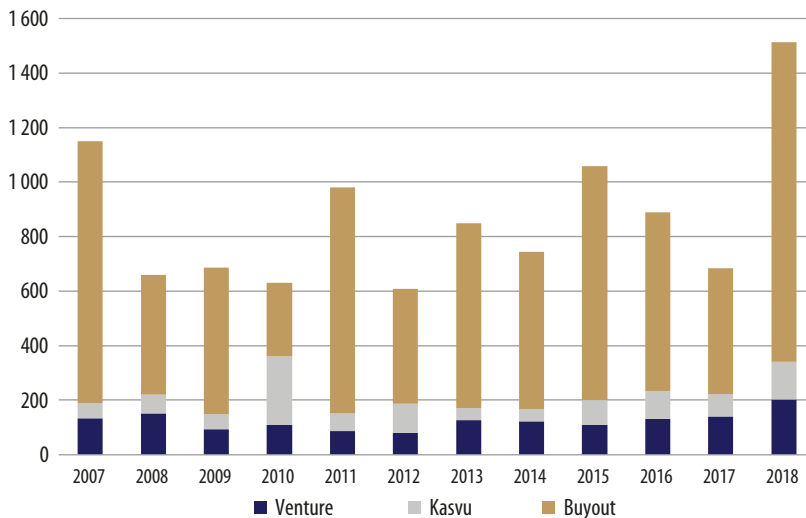
³ Toimialatutkimus: Pääomasijoittajien vaikutus yritysten kasvuun vuosina 2010–2017 (KPMG, Pääomasijoittajat ry).

Venture-, kasvu- ja buyout-markkinoiden kehitys

Pääomasijoitusmarkkinat voidaan karkeasti jakaa kolmeen eri kokonaisuuteen. Vc-sijoittajat tekevät sijoituksia nuoriin innovatiivisiin startuppeihin, jotka pyrkivät nopeaan kansainväliseen kasvuun skaalautuvalla liiketoimintamallilla. Kasvu- ja buyout-sijoittajat puolestaan sijoittavat pk- ja kasvuyrityksiin, joilla he arvioivat olevan kasvupotentiaalia ja joilla on vakiintunutta liiketoimintaa.

Vuonna 2018 suomalaiset kohdeyritykset saivat pääomasijoituksia (vc, kasvu ja buyout) yhteensä 1,5 miljardia euroa (ks. Kuvio 2). Määrä sisältää sekä kotimaiset että ulkomaiset sijoitukset.

Kuvio 2. Pääomasijoitukset venture-, kasvu- ja buyout-vaiheisiin, milj. euroa.

Vc-toimialalle on ominaista voimakkaasti kasvava kansainvälisyys. Tämä näkyy selvimminkin Suomeen kohdistuvissa kansainvälisissä sijoituksissa, jotka selittävät suurimman osan Suomen vc-sijoitusten kolminkertaistumisesta viimeisten kymmenen vuoden aikana. Slushin merkitys on tässä kiistaton. Samalla sijoitusten keskikoko on kasvanut, mikä on tärkeitä yritysten kansainvälisen kilpailukykyyn kannalta. Positiivisesta kehityksestä huolimatta suomalaisten rahastojen keskikoko ja niiden

keskimääräiset sijoituskoot ovat merkittävästi eurooppalaisia verrokkeja vaatimatompia. Suomalaiset startupit ja aikaisen kasvuvaiheen yritykset saivat 203 miljoonaa euron vc-sijoitukset vuonna 2018.

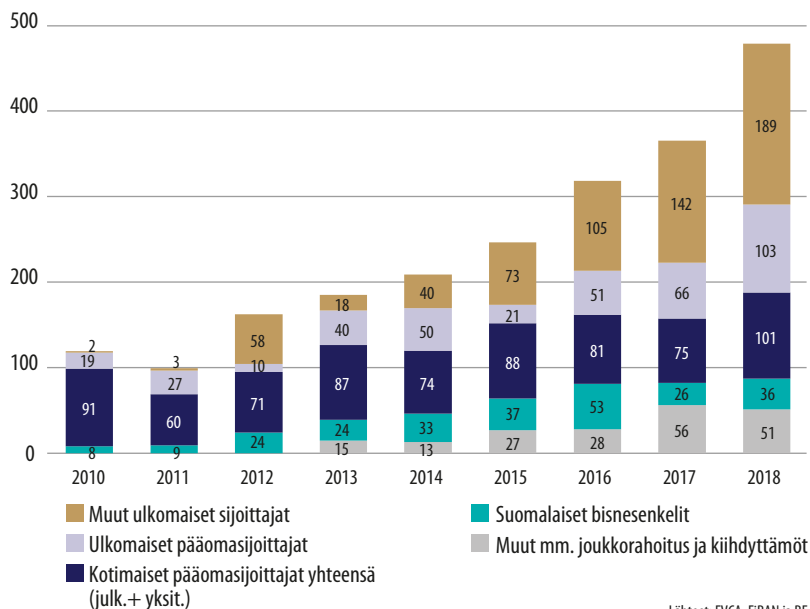
Kasvuvaiheen pääomasijoitustoimijat ovat puolestaan verrattain nuoria ja niiden hallinnoimat pääomat sijoitussummiin verrattuna suhteellisen rajallisia. Tämän vaiheen sijoitukset voivat olla enemmistö- tai vähemmistösijoituksia ja sijoitusten arvon kehittämiseen liittyy usein yritysten kasvattaminen myös yritysostoin. Omana ryhmänään tässä sektorissa ovat sukupolvenvaihdossijoitukset, joiden määrän voi olettaa kasvavan yrittäjien ikääntyessä. Kasvuvaiheen pääomasijoitustoimijoiden rooli on erityisen tärkeä rakennettaessa elinvoimaista mid cap -yritysjoukkoa Suomeen. Suomalaiset kasvuvaiheen yritykset saivat 137 milj. euron sijoitukset vuonna 2018.

Buyout-vaiheen sijoittajat ovat sen sijaan pääosin markkina-asemansa ja toimintatapsa varmistaneita toimijoita. Sijoittajat keskittyvät useimmiten pk-yritysten saattamiseen uusille kasvuvaiheen urille. Vaihe kattaa muun muassa tervehdyttämisen, jälkirahoituksen ja suuremmat yritysostot. Tämän ryhmän sijoitukset suomalaisiin yrityksiin olivat vuonna 2018 noin 1,2 miljardia euroa.

Aikaiseen vaiheeseen ennätysmäärä ulkomaista kasvurahoitusta

Kotimaiset startupit keräsivät 479 miljoonaa euroa kasvurahoitusta vuonna 2018, mikä oli yli 100 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna (Kuvio 3). Huomionarvoista on se, että ulkomaisten sijoittajien rooli Suomen pääomasijoitusmarkkinoilla on kasvanut merkittävästi. Ulkomaiset sijoittajat vastasivat yli puolesta suomalaisiin startupeihin virranneesta pääomasta (291 milj. euroa). Toisaalta myös suomalaisten pääomasijoittajien sijoituksista aikaisempaa suurempi osa kohdistuu ulkomaisiin yrityksiin (26 % vuonna 2018), joka vähentää pääomasijoitustoimialan kokonaisriskiä.

Kuvio 3. Suomalaisen aikaisen vaiheen kasvuyritysten rahoitus vuosina 2010–2018, milj. euroa.

Lähteet: FVCA, FIBAN ja BF

Myös kotimaisten pääomasijoitusten määrä kasvoi vuonna 2018 ollen 101 miljoonaa euroa (75 milj. € vuonna 2017). Tämä kasvu oli lähtöisin lähinnä yksityiseltä sektorilta. Suomalaisen pääomasijoittajien toiminnan ja markkinan kehittyminen ja sitä myöten kotimaisten startup-kohteiden laadullinen paraneminen ovat edesauttaneet ulkomaisten sijoitusten houkuttelemisessa Suomeen. Vuosittain 10–30 suomalaista yritystä saa ulkomaisen sijoittajan.

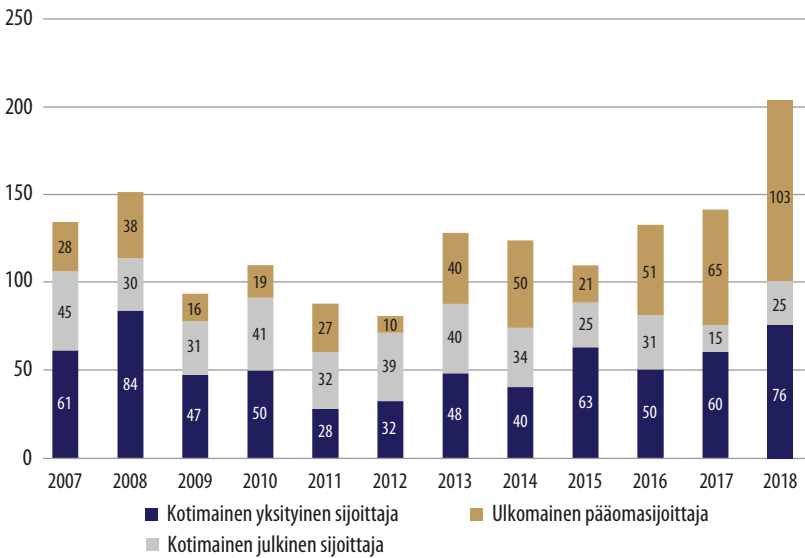
Julkisten pääomasijoitusten osuus on kulkenut vastavirtaan yksityisen kanssa, kun sen rooli on täydentää markkinapuutetta ja toimia vastasyklisesti. Vuonna 2018 julkisen sektorin suoria vc-sijoituksia tehtiin yhteensä 25 miljoonalla eurolla 21 suomalaiseen yritykseen.

Pääomasijoittajat ry luonnehti vuotta 2018 varainkeruun osalta hiljaiseksi, mutta tehtyjen sijoitusten osalta ennätysmäiseksi. Vuosi 2017 sitä vastoin oli ennätyksellinen varainkeruuvuosi ja uusia vc-rahastoja perustettiin useita. Toimialan monipuolistuminen jatkui vuonna 2018, mutta niin aikaisen vaiheen pienemmille rahastoille

kuin suuremmille, lähemmäs Euroopan keskitason kaltaisiin sijoituskerroksiin kykeneville venture-rahastoille olisi tarvetta. Suomalaisten vc-sijoittajien tekemä keskimääräinen sijoitus on yhä alle eurooppalaisten verrokkien keskisijoituksen, etenkin siemenvaiheessa ja myöhemässä kasvuvaiheessa. Sijoitusten pieni koko rajoittaa osaltaan suomalaisten kasvuyritysten kasvumahdollisuuksia.

Huomioon otettava ja samalla huolestuttava piirre aloitusvaiheen yritysten rahoituksessa on kuitenkin suomalaisten yksityisten vc-pääomasijoitusten pysyminen varsin vaatimattomalla tasolla. Vuonna 2018 suomalaisten yksityisten vc-sijoitusten määrä oli 76 milj. euroa. Vaikka kasvua oli 16 miljoonaa euroa edellisvuodesta, ei se vielä kään saavuttanut kymmenen vuoden takaista ennätystä (84 milj. €) (ks. Kuvio 4).

Kuvio 4. Venture capital -pääomasijoitukset suomalaisiin aikaisen vaiheen kasvuyrityksiin vuosina 2007–2018 sijoittajan mukaan, milj. euroa.

Yksityisten sijoitusten osuus venture-vaiheen rahoituksessa on kasvanut

Kun tarkastellaan vc-pääomasijoituksia suomalaisiin kasvuyrityksiin pidemmällä ajanjaksolla, vuoden 2018 sijoitusmäärät (ml. kansainväliset sijoitukset) nousivat ensimmäistä kertaa yli huippuvuoden 2008. Suomalaisilla vc-rahastoilla oli vuoden 2018 lopussa 528 miljoonan euron sijoitettavissa oleva varallisuus, joten potentiaalia hyvään kasvurahoituksen jatkumiseen on nähtävissä.

Yrityksen eri kehitysvaiheisiin kohdistuvat sijoitukset ovat kehittyneet vuosikymmenen aikana varsin eri tavoin. Erityisesti käynnistys- eli startup-vaiheeseen kohdistuneiden sijoitusmäärien kasvu vauhditti riskirahoituksen hyvää kasvua vuonna 2018. Käynnistysvaiheen sijoitusten osuus on kasvanut suurimmaksi, kun vielä 2000-luvun alussa myöhemmän vaiheen sijoitusten osuus oli suurempi. Myöhemmän vaiheen rahoituksessa on kuitenkin nähtävissä merkittävää ajallista vaihtelua. Vuonna 2018 sen määrä (92 milj. euroa) nousi liki tasoihin käynnistysvaiheen (98 milj. euroa) rahoituksen kanssa.

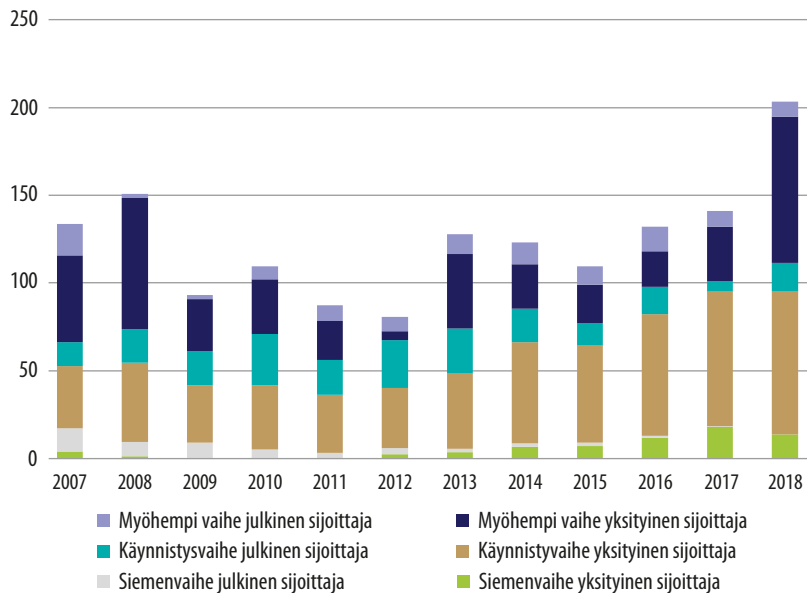
Vuonna 2018 tehtiin vc-sijoitus yhteensä 154 yritykseen, joista siemenvaiheessa oli 49 yritystä. Vaikka ulkomaiset sijoittajat vastasivat yli puolesta (103 milj. €) vuoden koko sijoituspotista, rahoitus kohdistui vain 28 yritykseen (18 %).

Aivan yritystoiminnan aloitukseen tarvittavan ns. siemenvaiheen rahoituksen määrä väheni vuonna 2018 edellisvuodesta 14 miljoonaan euroon. Siemenvaiheen rahoituksen saatavuus ja sen määrän kasvattaminen ovat edellytyksenä sille, että Suomessa syntyy uusia innovaatioita, kasvuyrityksiä ja niistä kasvavia työllistäviä keskisuuria yrityksiä. Tarvitaan sekä määrällisesti enemmän että pääomiltaan suurempia siemenvaiheen rahastoja.

Vuonna 2018 keskimääräinen vc-sijoitus oli 745 000 euroa per yhtiö, ja se on noussut viime vuosina etenkin myöhemmän vaiheen sijoituksissa. Siemenvaiheen keskimääräiset sijoituskoot ovat puolestaan pysyneet ennallaan vuosikymmenen ajan noin 200 000–300 000 eurossa per yhtiö.

Kuviossa 5 tarkastellaan pääomasijoitusten euromäärän jakautumista yksityisten ja julkisten sijoittajien välillä yrityksen eri kehitysvaiheissa. Yksityiset pääomasijoittajat vastasivat siemenvaiheen sijoituksista käytännössä kokonaan vuonna 2018. Käynnistysvaiheen sijoituksissa julkisen osuus on kaventunut niin ikään vuoden 2010-luvun alun ennätysvuosista. Myös myöhemmän vaiheen vc-sijoituksissa julkisen sektorin osuus on kaventunut erityisesti vuosien 2013–2016 tasosta. Tämä kehitys heijastaa valtion roolin muutosta pääomasijoitusmarkkinoilla.

Kuvio 5. Venture capital -pääomasijoitukset suomalaisiin aikaisen vaiheen kasvuyrityksiin vuosina 2007–2018 yrityksen kehitysvaiheen mukaan, milj. euroa.

Lähde: FVCA ja Macrobond

Julkiset pääomasijoittajat venture capital -markkinoilla

Valtion pääomasijoittajat olivat 1990-luvun alusta 2010-luvun puoliväliin asti aktiivisia suorissa siemenvaiheen sijoituksissa. Julkiset toimijat ottivat yhdessä harvojen yksityisten sijoittajien kanssa merkittävää riskiä innovaatioiden, tuotekehityksen ja kasvun luomiseksi siellä, mihin valtaosa yksityisestä riskipääomasta ei hakeutunut.

Vuonna 2014 toimintansa aloitti Business Finland Venture Capital Oy (jäljempänä BFVC), jonka tehtävänä on pääomasijoitusmarkkinan kehittäminen yritysten alkuvaiheen rahoituksen osalta. BFVC tekee sijoituksia yhdessä muiden sijoittajien kanssa yksityisten tahojen hallinnoimiin pääomarahastoihin. Sijoitustoiminnan tavoitteena on rahastomarkkinan täydentäminen uusilla toimijoilla, jotka monipuolistavat pääoman tarjontaa.

Olennainen osa BFVC:n toimintaa on aktiivinen sparraus, jolla pyritään edistämään rahastohanketta esimerkiksi auttamalla rahastotiimiä kirkastamaan sijoitusstrategiaansa ja viestiänsä sijoittajille, saamaan rahastorakenteensa ja ehtonsa markkinaehtoisiksi sekä auttamalla verkosto- ja sijoittajakontaktien luomisessa. BFVC voi operoida samoin ehdoin yksityisten sijoittajien kanssa, tai se voi myös yksittäisen pääomarahastosijoituksen kohdalla hyväksyä itselleen yksityisiä sijoittajia huonompia voitonjakoa koskevia ehtoja. Epäsymmetrisen voitonjaon tavoitteena on houkutella yksityistä rahaa toimialalle.

BFVC on perustanut yhdessä Euroopan investointirahaston (EIR) kanssa rahaston, joka yhdistää julkista ja yksityistä pääomaa sekä bisnesenkeleiden osaamista alkavien innovatiivisten yritysten kasvun tueksi. Rahasto täydentää osaltaan alkuvaiheen yritysten rahoitusmarkkinaa ja lisää yksityisen pääoman tarjontaa.

Pidemmälle ehtineiden yritysten kasvu ja kansainvälistyminen ovat vuonna 1995 perustetun Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) sijoitustoiminnan kohteena. Yhtiön toimintaa ohjaava tavoite on suomalaisen pääomasijoitusmarkkinan kehittäminen. Tesin sijoitukset olivat alkuvaiheessa ratkaisevassa roolissa yksityisesti hallinnoitujen uusien rahastojen perustamisessa. Suorat sijoitukset tulivat vahvemmin mukaan 2000-luvulla, kun Internet-kuplan aiheuttamaa markkinapuutetta aikaisen vaiheen sijoituksissa ryhdyttiin korjaamaan. Suorat sijoitukset kohdistuvat tyypillisesti alueille, joissa yksityisen riskipääoman tarjonta ei vastaa kysyntää.

Tesillä on myös tärkeä rooli kansainvälisten sijoittajien paikallisena kumppanina ja kansasijoittajana. Yhtiön tavoitteena on suomalaisen vc-toimialan kansainvälistymisen edistäminen ja siksi kansainvälistä kumppaniverkostoa on kasvatettu määrätietoisesti. Suorat sijoitukset ovat niin ikään työkaluna sijoitusohjelmissa, joilla pyritään nopeaan ja kohdennettuun vaikuttavuuteen valituilla alueilla. Esimerkkeinä näistä ovat teollisuuden uudistuminen, kiertotalous tai kansainvälisten vc-sijoitusten lisääminen suomalaisiin kasvuyrityksiin.

Vuonna 2009 Tesi perusti yhdessä suomalaisten työeläkeyhteisöjen kanssa ensimmäisen Kasvurahastojen rahaston (KRR), joka sijoittaa suomalaisiin pääomasijoitusrahastoihin. Tavoitteena oli edistää pääomasijoitusrahastojen varainkeruuta ja madaltaa työeläkeyhteisöjen kynnystä sijoittaa suomalaisiin rahastoihin. Jo kolmas KRR-rahasto aloitti toimintansa vuoden 2018 alussa, minkä perusteella voidaan todeta tavoitteen toteutuneen ja KRR-rahastojen olleen suomalaisen vc-markkinan kehittymisen kannalta merkittäviä.

Lopuksi

Uusien pääomasijoitusrahastojen ja hallinnointitiimien saaminen markkinaan on riskirahoitustarjonnan kannalta tärkeää myös jatkossa. Alati kansainvälistyvä toimintaympäristö edellyttää suomalaiselta vc-markkinalta kykyä pysyä mukana alan kehityksessä. Tämä tavoite edellyttää kontaktiverkostoja, riittävän kokoisia rahastoja ja laajaa sijoittajapohjaa, erityisesti kansainvälisiä sijoittajia. Sekä suomalaisia startup-yrityksiä että vc-markkinaa on mainostettava aktiivisesti Euroopassa ja laajemminkin.

Julkisen pääomasijoittamisen tehtävänä on paikata markkinapuutteita ja jakaa riskiä yksityisten rahoittajien kanssa. Julkisilla toimenpiteillä edistetään yksityisen sektorin tarjoaman rahoituksen kehittymistä ja luodaan edellytyksiä markkinoiden toiminnalle. Myös tarpeettomat verotukselliset esteet olisi poistettava, ja siten pyrkiä lisäämään yksityistä pääomaa markkinoilla.

Pääomasijoitusmarkkinoilla vallitseva markkinapuute voidaan jakaa toisaalta rahoituksen ja toisaalta osaamisen puutteeseen. Kumman tahansa osa-alueen puute voi johtaa rajoitteisiin ja esteisiin, kun kohdeyrityksissä haetaan kansainvälistä kasvua ja kilpailukykyä. Julkisen sektorin tehtävänä on hyvin perustelluissa tilanteissa täydentää rahastoista puuttuvaa pääomaa. Julkisten toimijoiden roolin tulee samalla elää suhdannevaihteluiden mukaan. Julkiset rahoittajat eivät saa häiritä yksityisen markkinan kehittymistä, vaan tehostaa sitä.

Julkisilla toimijoilla tulee vielä tulevaisuudessakin olemaan rooli erityisesti vc-rahastojen varainkeruussa. Lisäksi EU-rahoituksen hyödyntämisen edistäminen kuuluu julkisten toimijoiden keskeisiin tehtäviin. Pääoman lisäksi valtion erityisyhtiöiden tulee enenevässä määrin pyrkiä tuottamaan lisäarvoa sekä hallinnointitiimeille, rahastosijoittajille, ulkomaisille sijoittajille että kohdeyrityksille. Tämä voi tapahtua esimerkiksi Suomen markkinaa koskevan tiedon analysoimisen, jalostamisen ja jakamisen kautta.

Suomalaiset yritykset ovat kyenneet houkuttelemaan viime vuosina huomattavassa määrin kansainvälistä rahaa. Tämä osoittaa, että Suomi koetaan potentiaalisena ratkaisujen ja kasvuyrittämisen osaamiskeskittymänä, josta yrityksiä kyetään kasvattamaan oikean tiimin tai vahvan sijoittajan tukemana kansainvälisesti. Slush-tapahtuman merkitys on ollut suuri sekä kasvuyrittäjyyden että pääomasijoittamisen edistämässä.

Elinkeinopoliittinen tilannekuva, kevät 2019

Elinkeinopoliittinen tilannekuva perustuu työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamaan kyselyyn, joka on kohdistettu kahdeksalle ministeriön ohjaamalle organisaatiolle (Business Finland, Energiavirasto, Finnvera, Geologian tutkimuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patenti- ja rekisterihallitus, Suomen Teollisuussijoitus Oy ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy). Tavoitteena on kartoittaa kyseisten toimijoiden näkemyksiä toimintaympäristön dynamiikasta ja sen muutoksista viime puolen vuoden aikana sekä arvioida myös pidemmän aikavälin kehitystä. Raportti kokoaa havaintoja elinkeinopoliittikan kannalta keskeisistä teemoista ja kehittämiskysymyksistä. Se auttaa tarkentamaan kokonaiskuvaavaa talouden suunnasta sekä tukee ministeriön politiikkavalmistelua ja omistajaohjausta.

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-436-5

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi